

ANKARA BAROSU

AVUKAT HAKLARI MERKEZİ, CEZAEVİ KURULU VE İNSAN HAKLARI MERKEZİ ANKARA İL EMNİYET MÜDÜRLÜĞÜ MALİ SUÇLAR SORUŞTURMA BÜROSUNDAKİ İŞKENCE İDDİALARINA DAİR RAPORDUR 28.05.2019

Konu : 26 Mayıs 2019 günü kamuoyuna ve basına yansıyan Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlar Soruşturma Bürosundaki işkence iddialarına ilişkin Ankara Barosu Avukat Hakları Merkezi, Cezaevi Kurulu ve İnsan Hakları Merkezi tarafından yapılan görüşme incelemelere ilişkin rapordur.

AÇIKLAMALAR

26 Mayıs 2019 günü ilk olarak Kocaeli Milletvekili Ömer Faruk Gergerlioğlu'nun sosyal paylaşım sitesi Twitter hesabından "Ankara Emniyetinde işkence iddiaları var" şeklinde paylaşımında bulunmuştur. İşkence iddialarını ile ilgili olarak ilerleyen saat ve günlerde basına Mali Suçlar Soruşturma Bürosunda gözaltında tutulan KHK ile ihraç edilen Dış İşleri Bakanlığı personeli olduğu ifade edilen ve yaklaşık 100 kişi olduğu söylenen diplomatlarla ilgili olarak; "bayılıncaya kadar dövme, taciz ve işkenceye maruz kalanları izletme, en az dört ayrı vakıada insanlık onuruna yakışmayacak işkenceler yapıldığı, işkencenin Ankara Emniyetine dışarıdan gelen ve kendilerini MİT olarak tanıtan kişiler tarafından yapıldığı, bayılan kadar dövülen bir diplomatın hastaneye kaldırıldığı, doktorların buna dair herhangi bir rapor düzenlemediği, işkencenin halen devam ettiği ve gittikçe daha da ağırlaşacağına dile getirildiği, işkenceyle ifade imzalatılmaya çalışıldığı" iddiaları kamuoyuna ve basına yansımıştır.

Konuyla ilgili kötü muamele ve işkence iddiaları ile ilgili gözaltında olan kişilere hukuki yardımda bulunan müdafilerce de baromuz merkez ve kurullarına şikayetlerde bulunulmuştur.

İşkenceye ilişkin şikayetlerin yanı sıra müdafilik görevi kapsamında gözaltındaki müvekkilleri ile görüşmeye giden meslektaşlara savcılık yazılı talimatı doğrultusunda "... görüşeceğim şahsın soruşturma dosyası ile ilgili müdafiliğini yapacağıma dair vekalet alarak soruşturma dosyasına konulmak üzere Ankara Cumhuriyet Başsavcılığına sunacağımı beyan ve taahhüt ederim" yazılı CMK hükümlerine aykırı bir şekilde tutanak imzalatılmak istendiği yönünde de şikayetler ulaşımıştır. (Ek-1 Savcılık talimat yazısı ve imzalatılmak istenen örnek tutanak)

Kötü muamele ve işkence iddiaları ve CMK hükümlerine aykırı olarak müdafiden vekalet sunacağına dair yazılı taahhüt alınmak istenmesi iddialarını yerinde incelemek üzere baromuz Avukat Hakları Merkezi, Cezaevi Kurulu ve İnsan Hakları Merkezi tarafından görevlendirmeler yapılmış ve görevlendirilen meslektaşlar, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlar Soruşturma Bürosuna 27 Mayıs 2019 günü görüşme ve incelemelerde bulunmak üzere gitmiştir.

Mali Suçlar Soruşturma Bürosuna Gidiş ve Yaşananlar

• Vekalet Sunulmasına Dair Taahhüt Alınması

İlgili büroya ilk olarak baromuz Avukat Hakları Merkezi yetkilileri intikal etmişlerdir. CMK hükümlerine aykırı olarak müdafiden vekalet sunacağına dair yazılı taahhüt alınmasına dair savcılık talimatı ile ilgili olarak yapılan görüşmeler neticesinde Mali Suçlar Soruşturma Bürosu amirlerince tutanak ile taahhüt alınması uygulamasına son verilmiştir.

• Kötü Muamele ve İşkenceye Uğradığı Yönünde İsimleri Bildirilen Kişilerle Görüşme

Tutanak ile taahhüt alınması uygulamasının baromuz Avukat Hakları Merkezince yapılan görüşmeler neticesinde sonlandırılmasının ardından Mali Suçlar Soruşturma Bürosuna giden Cezaevi Kurulu, İnsan Hakları Merkezi ve Avukat Hakları Merkezi üyelerinden oluşan ikinci bir heyet kötü muamele ve işkence iddiaları ile ilgili olarak isimleri bildirilen 6 kişiyle kapalı bir odada

görüşme gerçekleştirmiş ve kötü muamele ve işkenceye maruz kalan kişilerle birlikte, kişilerin anlatımlar tutanak ile imza altına alınmıştır. (Görüşülen kişilerin isimleri iş bu raporda gizli tutulmuştur.)

Tutanaklar ile de sabit olan ve yapılan görüşmeler neticesinde kötü muamele ve işkence iddialarına dair tespitler şunlardır:

- Görüşülen 6 kişinin tamamı “mülakat” adı altında görüşmelere götürüldüklerini, burada itirafçı olmaya zorlandıklarını, tehdit ve hakaretlere maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. Görüşülen 6 kişinin tamamı birden fazla defa mülakata çıkarıldıklarını, mülakatta kendilerine psikolojik baskı uygulandığını, mülakatı gerçekleştiren kişileri görsel teşhis edebileceklerini ifade etmişlerdir.
- Görüşülen 6 kişiden 5’i mülakatlar haricinde işkenceye ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade etmiştir. Görüşme yapılan 1 kişi bizzat bir işkence ve kötü muameleye maruz kalmadığını, ancak aynı koşu altında kaldığı kişilerden ve Sulh Ceza Hakimliğine gözaltı süre uzatım işlemleri sırasında toplu olarak görüldüklerinde orada bulunan diğer kişilerden işkence ve kötü muamele iddialarını duyduğunu ifade etmiştir. Bu kişinin duyum üzerine anlatımları kötü muamele ve işkenceye maruz kalan kişilerin anlatımları ile uyumludur. Yine bu kişinin işkence ve kötü muameleye maruz kaldığını duyduğunu beyan ettiği isimler ile işkenceye ve kötü muameleye maruz kaldığını beyan eden kişilerin isimleri arasında farklılık gözlemlenmemiştir.
- İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığı ifade eden 5 kişinin ortak anlatımlarına göre; bu kişiler (bir kişi cumartesi gecesi, bir kişi cumartesiye pazara bağlayan gece, üç kişi ise pazar gecesi) gözaltındaki tutuldukları koşullardan çıkarıldıklarını, Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlar Soruşturma Bürosunun giriş katında bulunan bölümü getirildiklerini (bir kişi bu yere kelepçesiz getirildiğini, dört kişi ise ters kelepçeli olarak getirildiğini ifade etmiştir.)büronun girişindeki dar koridorda kapısında “girilmez” yazılı kapıdan içeri sokulduklarını, buradan karanlık bir odaya sokulduklarını, karanlık odaya bırakan kişilerin çıktıklarını, karanlık odada yüzlerini karanlık sebebiyle göremedikleri kişilerin, kendilerini önce duvara yasladıklarını, gözlerini bağladıklarını (ters kelepçe takılmayan kişi bu odada ilk olarak kendisine ters kelepçe takıldığını ifade etmiştir.) sonrasında diz çöktürdüklerini, bir süre süründürdüklerini, jop ile kafalarına vurulduğunu, konuşmazlarsa jopu makatlarına sokulmakla tehdit edildiklerini, karanlık odadaki kişilerin jopu vücutlarında gezdirdiklerini ifade etmişlerdir.

Bu yaşananların ardından; 3 kişi tamamen soyulduklarını, 1 kişi belden altı soyulduğunu, 1 kişi ise pantolonun yarıya kadar soyulduğunu ve devamında; tamamen ve bel altı soyulan toplam 4 kişi, tekrar ters kelepçelenerek cenin pozisyonuna getirildiklerini, makatlarında jop gezdirildiğini, bu sırada konuşmaları konusunda tehdit ve hakaretlere maruz kaldıklarını, kendilerine bir ile iki dakika arasında değişen süreler verildiğini, sonrasında “ikinci aşamaya geçiyoruz” denilerek makatlarına yağ veya kayganlaştırıcı olduğunu düşündükleri bir madde döküldüğünü, yine makatlarında jop gezdirilerek işkenceye maruz kaldıklarını ifade etmişlerdir. 1 kişi ise pantolonun çıkarılmaya çalışıldığını, pantolonunun yarıya kadar zorla çıkarıldığını, zorlayarak geri çektiğini, vücudunda ve kıyafetleri üzerinde iken jop gezdirerek işkenceye maruz kaldığını ifade etmiştir.

- İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade eden 5 kişiye karanlık odada kendilerine işkence ve kötü muamele uygulayan kişilerin seslerini Mali Suçlar Soruşturma Bürosunda yüzünü gördükleri ve sesini duydukları kişilerden herhangi biri olup olmadığı sorulmuş,

farklı kişiler olduklarını ifade etmişlerdir. Kendilerini tanıtıcı bir ifade kullanıp kullanmadıkları sorulduğunda 4 kişi bu yönde bir ifade kullanılmadığını, 1 kişi ise “*biz dışarıdan geldik, profesyonel bir ekibiz*” diye söylemekte bulduklarını ifade etmiştir.

- İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade eden 5 kişi günlük doktor muayenesi sırasında yanlarında bir kolluk görevlisinin bulunduğunu, can güvenliklerinden duydukları korku ve kaygı sebebiyle yaşadıkları doktora anlatamadıklarını ifade etmiştir.
- İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade eden 1 kişi ikinci aşama olarak ifade edilen işkence ve kötü muamele durumu öncesinde odada bulunan bir kişinin kendisine evli olup olmadığını sorduğunu, evli olduğunu söylemesi üzerine “bak bir daha karınla yatamazsın, geceleri kalkıp ağlarsın” dediğini ifade etmiştir.
- İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade eden 1 kişi sürdürme esnasında dizlerinde morluklar oluştuğunu (morluklar giden komisyon tarafından bizzat görülmüş ve fotoğraflanmıştır.) işkencenin son bulmasını müteakip gündüz gerçekleşen ilk doktor muayenesinde bunu doktora ifade ettiğini, doktorun kendisine sözlü olarak morluk diye rapora yazdığını beyan etmesinin ardından, doktor muayenesi sırasında bulunan kadın polis memurunun panikleyerek cep telefonunu eline aldığını ve birilerine bir şeyler yazdığını, sonrasında kendisinin odadan çıkarıldığını ve raporun tanzim edilmiş halinin kendisine gösterilmediğini, devamında gözaltı süre uzatım işlemleri için Sulh Ceza Hakimliğine sevk edildiklerini, gözaltı uzatım kararının ardından götürüldükleri muayenede aynı doktorun darp cebir izi yoktur diye rapor yazdığını, diğer raporun akıbeti konusunda bilgisi olmadığını ifade etmiştir.
- İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade eden 1 kişi işkence ve kötü muameleye başlanmadan önce kendisine “*Burada jop sokuyoruz, bunları duymuşsundur, hepsi doğru*” denildiğini ve devamında yukarıda anlatılan işkence ve kötü muamele işlemlerine maruz kaldığını ifade etmiştir.
- İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade eden 1 kişi, yaşadıklarının ardından kaldığı koğuşa döndüğünde arkadaşlarına bir şey söyleyemediğini, sadece işkence var diyebildiğini, sonrasında uyduğunu, uyandığında tuvalete gitmek istediğini, tuvalete giderken bayıldığını, 112 sağlık ekiplerinin geldiğini, tansiyonuna bakıldığını ve sonrasında gelen ekiplerin gittiğini, yaşananların ardından sabah olduğunda da baygınlık geçirdiğini, 48 saattir uyuyamadığını ifade etmiştir.
- İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade eden 1 kişi gözaltı süresinin uzatılması için Sulh Ceza Hakimliğine çıkarıldıklarında Sulh Ceza Hakimine kötü muameleye maruz kaldığını söylediğini, hakim kendisine cevaben “*bir tek sen mi niye başkasında yok*” diye cevap verdiğini, bunun üzerine İşkence ve kötü muameleye maruz kaldığını ifade eden diğer 1 kişinin de “*ben de işkenceye uğradım*” dediğini, hakim kendisine cevaben “*ben doktor değilim, bu benim işim değil, doktora anlatın bunları*” dediğini aynı sorguda bulunan 2 kişi ifade etmiştir.

DEĞERLENDİRMELER

Görüşme öncesi Mali Suçlar Soruşturma Bürosu yetkililerine baromuz merkez ve kurullarından görevli olarak giden meslektaşlarımız görüşme yapmak istediklerini kişilerin isimlerini bildirdiklerinde bu kişilerden 3'ünün etkin pişmanlık hükümlerinden faydalanmak istedikleri için ifadelerinin alındıkları ve salıverildikleri bildirilmiştir. Bu kişilerin dosyaları incelenmiş, dosyalarında rapor edilmiş, bir işkence ve kötü muamele bulgusuna rastlanmamıştır. Aynı şekilde görüşme yapılan ve yukarıdaki tespitlere konu kişilerin raporları da incelenmiş ve herhangi bir darp ve cebir izine rastlanmadığını rapor edilmiştir. Tespite konu görüşmelerin yapıldığı kişiler etkin pişmanlıktan faydalanarak salıverilen 3 kişinin de ismini vererek onlarında da kendileri gibi işkence ve kötü muameleyle maruz kaldıklarını mülakatlara giden kişilerden ve gözaltı süre uzatım kararı için adliyeye sevk edildiklerinde Sulh Ceza Hakimliğinde karşılaştıkları diğer kişilerden duyduklarını ifade etmiştir. AİHS ve diğer uluslararası sözleşmelerde de yazılı olduğu üzere doktor raporunun varlığı tek başına işkence ve kötü muamele yaşanmadığının göstergesi değildir. Yukarıda tespitlere konu anlatımlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde; kişiler kolluk görevlisi nezaretinde doktor muayenesine hukuka aykırı bir şekilde çıkarılmıştır. Dinlenen kişilerin anlatımları birbirleri ile çelişmemekte, aksine uyum göstermektedir. Anlatımlar bir bütün olarak değerlendirildiğinde, kişilerin darp, cebir izi bırakılmayacak şekilde işkence ve kötü muameleyle maruz kaldıklarını doğrulamaktadır.

Anayasa'nın işkence yasağını düzenleyen 17/3 md. hükmü şu şekildedir:

"Kimseye işkence ve eziyet yapılamaz; kimse insan haysiyetiyle bağdaşmayan bir cezaya veya muameleyle tabi tutulamaz."

AİHS md 3 hükmü ise daha şu şekildedir:

"Hiç kimse işkenceye veya insanlık dışı ya da aşağılayıcı muamele veya cezaya tabi tutulamaz."

İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 1. maddesi şu şekildedir:

"Sözleşme amaçlarına göre, "İşkence" terimi, bir şahsa veya bir üçüncü şahsa, bu şahsın veya üçüncü şahsın işlediği veya işlediğinden şüphe edilen bir fiil sebebiyle, cezalandırmak amacıyla bilgi veya itiraf elde etmek için veya ayırım gözetin herhangi bir sebep dolayısıyla bir kamu görevlisinin veya bu sıfatla hareket eden bir başka şahsın teşviki veya rızası veya muvafakıyla uygulanan fiziki veya manevi ağır acı veya ızdırıp veren bir fiil anlamına gelir. Bu yalnızca yasal müeyyidelerin uygulanmasından doğan, tabiatında olan veya arzı olarak husule gelen acı ve ızdırabı içermez.

Bu madde, konu hakkında daha geniş uygulama hükümleri ihtiva eden herhangi uluslararası bir belge veya millî mevzuata hâlel getirmez."

Hükümleri ile işkence ve kötü muamele uluslararası ve ulusal normlarda yasaklanmıştır.

İşkence ve Diğer Zalimane, İnsanlık Dışı veya Aşağılayıcı Muamele veya Cezaya Karşı Birleşmiş Milletler Sözleşmesi'nin 4. maddesi şu şekildedir:

Her Taraf Devlet, tüm işkence eylemlerinin kendi ceza kanununa göre suç olmasını sağlayacaktır. Aynı şekilde, işkence yapmaya teşebbüs ve işkenceye iştirak veya suç ortaklığı yapan şahsın fiili suç sayılacaktır.

Her Taraf Devlet, fiilleri ağırlıklarını dikkate alarak uygun müeyyidelerle cezalandıracaktır.

Uluslararası normlarda işkencenin suç olarak tanımlanmasını ve cezai müeyyideler uygulanması gerektiği hükme bağlanmıştır. Türkiye'de yukarı bahsi geçen sözleşmeye taraf devletlerden biridir.

Türk Ceza Kanununun İşkence başlıklı 94.maddesi şu şekildedir;

"(1) Bir kişiye karşı insan onuruyla bağdaşmayan ve bedensel veya ruhsal yönden acı çekmesine, algılama veya irade yeteneğinin etkilenmesine, aşağılanmasına yol açacak davranışları gerçekleştiren kamu görevlisi hakkında üç yıldan oniki yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(2) Suçun;

a) Çocuğa, beden veya ruh bakımından kendisini savunamayacak durumda bulunan kişiye ya da gebe kadına karşı,

b) Avukata veya diğerk kamu görevlisine karşı görevi dolayısıyla, İşlenmesi halinde, sekiz yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(3) Fiilin cinsel yönden taciz şeklinde gerçekleşmesi halinde, on yıldan onbeş yıla kadar hapis cezasına hükmolunur.

(4) Bu suçun işlenişine iştirak eden diğerk kişiler de kamu görevlisi gibi cezalandırılır.

(5) Bu suçun ihmali davranışla işlenmesi halinde, verilecek cezada bu nedenle indirim yapılmaz.”

Türk Ceza Kanunumuzda işkence suçu cezai müeyyideye sahiptir. Bu açıdan yukarıdaki tespitler de dikkate alınarak ilgililer hakkında derhal soruşturma başlatılmalı ve işkence suçuna göz yuman ve işkence suçunu işleyen kişiler başta olmak üzere kişilerin maddi ve manevi varlığına saldırıda bulunan kişilerin tespit edilerek cezalandırılması gerekmektedir.

Bu amaçla;

- Gözaltında olan kişiler yönünden soruşturmayı yürüten kolluk görevlilerinin muhtemel bir işkence, kötü muamele soruşturmasının şüphelileri olabilecekleri değerlendirildiğinde, gözaltındakilere yönelik işkence ve kötü muamelenin devamının engellenmesi ve soruşturmanın sağlıklı yürütülebilmesi için soruşturmadan el çektirilmeleri,
- Günlük hekim muayenelerinin Türkiye'nin de taraf olduğu İstanbul Protokolüne uygun olarak yapılması gerekmesine rağmen, protokole aykırı bir şekilde muayenede kolluk bulundurulması sebebiyle, muayene işlemlerinin İstanbul Protokolüne uygun olarak yapılması için gerekli talimatların verilmesi,
- Ankara İl Emniyet Müdürlüğü Mali Suçlar Soruşturma Bürosunda gözaltında bulunan tüm şüphelilerin emniyet ifadelerinin tamamlanması beklenmeksizin savcılık karşısına çıkarılması,
- İşkence suçunu işleyen kişilerin tespiti için re'sen soruşturma başlatılması, maddi gerçeğin ortaya çıkarılması ve failerin tespiti açısından etkin ve yeterli bir adli soruşturmanın yürütülmesi, özellikle delillerin toplanabilmesi ve olası delil karartma eylemlerinin önüne geçilebilmesi için; 5271 sayılı CMK m. 160/2 ve m. 164 hükümleri uyarınca adli kolluk olarak İl Jandarma Teşkilatı birimlerinden ve mensuplarından istifade edilmesi, emniyet birimlerinin ve mensuplarının ise iş bu soruşturmada doğrudan görevlendirilmemesi,
- Gözaltına alınan şüphelilerin Ankara İl Emniyet Müdürlüğünde tutuldukları farklı nezarethanelerdeki yerlerden başlayarak, Mali Suçlar Soruşturma Bürosuna her yönden giriş ve çıkışları gösterir kamera görüntüleri ile Mali Suçlar Soruşturma Bürosunun içerisinde tüm kamera görüntülerinin, gözaltındaki şüphelilerin mülakat ve işkence amacıyla götürülme anlarının ve şüpheli kolluk görevlilerinin tespitini sağlayacak şekilde, gözaltı işlemlerinin başladığı ilk tarih olan 20 Mayıs 2019'dan başlayarak 28 Mayıs 2019

gününe kadar tüm kamera kayıtlarının ham görüntülerinin ivedi olarak toplatılması, daha önce kolluğun gerek avukatlara gerekse şüphelilere yönelik darp ve işkence iddialarıyla benzer başvurularda kamera kayıtlarının 30 gün saklandıktan sonra silindiğinin belirtildiği bilindiğinden, kamera kayıtlarının saklanmamasının işkence ve kötü muamele iddialarına yönelik delil karartma anlamına geleceği açık olduğundan, bu nedenle delillerin toplanması ve korunması konusunda yasal yükümlülüklerin yerine getirilmesi,

- Soruşturmayı yürüten kolluk görevlilerinin muhtemel bir işkence, kötü muamele soruşturmasının şüphelileri olabilecekleri değerlendirildiğinde işkence ve kötü muamele iddiasına ilişkin soruşturma tamamlanıncaya kadar, bahsi geçen operasyonlarda görev alan personelin açığa alınması,
- İşkence ve kötü muamele iddiasını alan hakimın işlem yapma yükümlülüğü olmasına, rağmen kişilerce Sulh Ceza Hakimine işkenceye uğradıklarını beyan etmeleri karşısında hiçbir işlem tesis edilmediğini beyan etmeleri de dikkat alınarak, gözaltı süre uzatım kararı veren ilgili Sulh Ceza Hakiminin tespit edilerek hakkında gerekli yasal işlemlerin başlatılmasının sağlanması,

Hukukun bir gereği ve zorunluluktur. Bu açıdan Ankara Cumhuriyet Başsavcılığınca talep edilmesi halinde baromuz kurul ve merkez üyelerince tutulan tutanak ve kayıtları talep ve gereği halinde sunmaya hazır olduğumuzu, Ankara Barosu olarak işkence ve kötü muamelelerin son bulması için her alanda hukuki mücadelemizi sonuna kadar vereceğimizi kamuoyunun bilgisine sunarız.
28.05.2019

ANKARA BAROSU BAŞKANLIĞI